

“Sağlığın en temel insan hakkı olması , işyerindeki işçi sayısına bakılmaksızın her çalışanın işyeri sağlık hizmetinden yararlanabilmesini zorunlu kılmaktadır.”

Yrd. Doç. Dr. Kayıhan PALA
Arş. Gör. Dr. Seher NACARKÜÇÜK
Doktora Öğr. Dr. Alparslan TÜRKKAN
Uzm. Dr. Nalan AKIŞ
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakóltesi Halk Sağlığı A.D.

Giriş

Sağlığın en temel insan hakkı olduğu tartışmasız kabul edilmekle birlikte, bu hakkın edinilmesi ve güvence altına alınması ile ilgili olarak toplumun tüm kesimlerini kapsayan kamusal düzenlemeler gereksinimlere yanıt vermemektedir. Örnek olarak, Anayasa'nın 50. Madde'sinde "Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar" denmesine karşın, çocukların zor şartlar altında çalıştırılıyor olmaları verilebilir.

Emekçiler açısından da, bir çok hak için yasal düzenlemelere gidilmiş olmasına karşın, daha "kaçak çalıştırılma" olgusunun bile aşılammış olması, işçi sınıfının çalışma koşulları ile birlikte sağlık sorunlarını da sürekli gündemde tutmaktadır.

Ülkemizde 1475 sayılı İş Kanunu'na bağlı olarak çalışanlar sağlık hizmetini SSK'na ait hastane ve dispanserlerden almaktadır. Çalışanlara yönelik koruyucu hekimlik hizmetleri için ise yalnızca işçi sayısı 50'nin üzerinde olan işyerleri için yasal düzenlemeye gidilmiştir. İşçi sağlığı alanında koruyucu hekimlik hizmeti sunan temel oluşumların başında işyeri hekiminin bulunduğu işyeri sağlık birimleri gelmektedir. Türkiye'deki 836.447 işyerinden yalnızca 15.868'inin (% 1.9) işçi sayısı 50 ve daha fazladır ve 5.832.215 sigortalı çalışandan 2.473. 654'ü bu işyerlerinde (% 42.4) çalışmaktadır (1). Bir başka deyişle, ülkemizde sigortalı olarak çalışanların %57.6'sının koruyucu hekimlik hizmetlerinden yararlanmak için halen neredeyse tek şansı olan işyeri hekimi ile karşılaşma olanağı bulunmaktadır.

Oysa yine SSK istatistiklerine göre , 1999 yılında meydana gelen 77. 955 iş kazasının % 72. 4'ü işçi sayısının 50'nin altında olduğu küçük işyerlerinde

GEMLİK SANAYİ SİTESİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN SAĞLIK DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ *

gerçekleşmiştir (2).

Bu araştırma, Gemlik Sanayi Sitesinde çalışan işçilerin sağlık durumlarını değerlendirmek ve sağlıkla ilgili sorunlarını saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma, gözlemsel tanımlayıcı tipte bir çalışmadır ve 2-31 Ocak 2001 tarihleri arasında, Bursa'nın Gemlik ilçesine 2 km. uzaklıkta bulunan Gemlik Sanayi Sitesi'nde (GSS) gerçekleştirilmiştir. Gemlik Sanayi Sitesi, içinde 99 işyerinin faal olduğu ve işyerlerinde 1-20 arasında toplam 284 işçinin çalıştığı (ortalama olarak 3 işçi) daha çok otomobil bakım ve onarımının yapıldığı tamirhanelerden oluşan bir sitedir. Sitede kamu ya da özel sektöre ait her hangi bir sağlık birimi bulunmamaktadır.

Araştırma sırasında işçilerin fizik muayenelerinin yapılması amacıyla GSS yönetim binasında fizik muayene yapmaya elverişli bir oda hazırlanmıştır. İşçiler işyerlerine duyuru yapılarak muayene birimine çağrılmış, ancak ilk üç hafta katılımın beklenenden az olması nedeniyle (104 kişi), Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın sağladığı bir ambulansla işyerleri dolaşarak GSS'de çalışanların sağlık durumunun değerlendirilmesi anketi doldurulmuş ve işçilerin fizik muayeneleri ambulans içinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle işçilerin ruhsal durumlarına ilişkin her hangi bir değerlendirme yapılamamıştır.

Ankette işçilere toplam 33 soru yöneltilmiş (İşçinin adı-soyadı, doğum yeri, oturduğu yer, yaşı, cinsiyeti, kaç yıldır çalıştığı, ne iş yaptığı ve bu işi ne kadar süredir yaptığı, eğitim durumu ve mesleği ile ilgili bugüne kadar herhangi bir eğitim alıp almadığı, sigara ve alkol gibi alışkanlıklarının olup olmadığı, varsa süresi ve miktarı, kronik bir hastalığının olup

olmadığı, bugüne kadar iş kazası geçirip geçirmediği, geçirdiyse ne tür bir kaza geçirdiği ve kazanın sonucu, iş yerine ulaşımını nasıl sağladığı, iş yerinde öğle yemeğini nasıl sağladığı vb.) ve ardından her birinin fizik muayenesi yapılmıştır. Fizik muayene sırasında işçilerin görme keskinliği Snellen eşeli kullanılarak ölçülmüştür. Kişilerin boyları şerit metre ile, ağırlıkları ise Corponal Bathscale ile ölçülmüştür. Body Mass Index (BMI) değeri erkeklerde 27.8 ve kadınlarda 27.2'den fazla olanlar obes olarak değerlendirilmiştir. Kan basıncı ölçümü Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) ölçütlerine uyularak Riester marka civalı tansiyon aleti ile gerçekleştirilmiştir (3). Kan basıncı ölçümleri sonucunda bulunan ortalama sistolik kan basıncı 140 mmHg değerinden ve/veya diastolik kan basıncı 90 mmHg değerinden yüksek bulunanlar hipertansif olarak değerlendirilmiştir.

İşçilere sosyal güvencelerinin olup olmadığı ve sağlıkla ilgili giderlerini nasıl karşıladıkları ile çalıştıkları işyerindeki konumları (İşyeri sahibi, usta, kalfa, çırak vb.) sorulamamıştır. Araştırmanın planlanması aşamasında görüşülen işyeri sahipleri, bu soruların sorulması durumunda kendilerinin araştırmaya katılmayacaklarını ve yanlarında çalışanların bu araştırmaya katılmalarına izin vermeyeceklerini bildirmişlerdir.

Araştırma sonucunda 258 işçiye (%90.8) ulaşılmıştır. Geriye kalan 26 işçi, kendisi muayene olmayı kabul etmediği veya işveren izin vermediği için araştırma dışında kalmıştır. Araştırmanın verileri Epiinfo (Version 6.02) istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya alınan 258 işçiden 256'sı (%99.2) erkek, 2'si (% 0. 8) kadındır. Araştırmaya alınan işçilerin yaş ortalaması 28. 9 ± 11. 4 yıldır. En genç işçi 12, en yaşlı 74 yaşındadır. Araştırmaya alınan işçilerin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo-1'de sunulmaktadır.

Tablo-1: Araştırmaya alınan işçilerin yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş grubu	Sayı	%
14 ve altı *	3	1. 2
15-19	69	26. 7
20-44	158	61. 2
45-64	25	9. 7
65 ve üstü**	3	1. 2
Toplam	258	100. 0

* 1 işçi 12 yaşında, 2 işçi 14 yaşındadır.

** 1 işçi 66 yaşında, 1 işçi 70 yaşında, 1 işçi 74 yaşındadır.

dünyaya gelmiştir. İşçilerin doğum yerlerinin bölgelere göre dağılımı Tablo-2'de sunulmaktadır.

Araştırmaya alınan işçilerin 181'i (%89.9)

Tablo-2: İşçilerin doğum yerlerinin bölgelere göre dağılımı

Doğum yeri	Sayı	%
Bursa	124	48. 1
Ege Bölgesi	36	14. 0
Doğu Anadolu Bölgesi	27	10. 4
Yç Anadolu Bölgesi	25	9. 7
Marmara Bölgesi	19	7. 4
Karadeniz Bölgesi	13	5. 0
Akdeniz Bölgesi	6	2. 3
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	6	2. 3
Yurtdışy	2	0. 8
Toplam	258	100. 0

Gemlik merkezde, 7'si (%3.5) Gemlik'in köylerinde, 11'i (%6.6) Bursa'da yaşamaktadır.

Araştırmaya alınan işçilerin yaptıkları işe ve ilk işe başladıkları tarihten bu güne kadar geçen süreye göre dağılımları Tablo-3 'de sunulmaktadır.

Araştırmaya alınan işçilerin eğitim durumları

Tablo-3: İşçilerin yaptıkları işe ve çalıştıkları yıla göre dağılımları

	Çalışma süresi (yıl)				Toplam	
	1'den fazla	1-4	5-9	10+	Sayı	%
Oto tamircisi	12	12	14	25	63	24. 4
Doğramacı	14	14	12	19	59	22. 9
Oto-elektrik, bobinaj	7	4	7	12	30	11. 6
Kaynakçı , egzost yenileme	5	6	3	11	25	9. 7
Kaportacı	3	4	5	9	21	8. 1
Tornacı, tesviyeci	6	2	4	9	21	8. 2
Makina imalatı	3	5	3	5	16	6. 2
Oto parçacısı	2	3	2	-	7	2. 7
Oto yıkama	3	1	2	1	7	2. 7
Oto boyacısı	1	1	1	1	4	1. 6
Getir- götür, temizlik işleri	5	-	-	-	5	1. 9
Toplam	61	52	53	92	258	100. 0

Tablo-4'de sunulmaktadır.

İlkokul mezunlarından 50 kişi (% 19. 4) çıraklık

Tablo-4: Araştırmaya alınan işçilerin eğitim durumları

Eğitim Durumu	Sayı	%
Okur-yazar	1	0. 4
İlkokul mezunu	174	67. 4
Ortaokul mezunu	37	14. 4
Lise mezunu	40	15. 5
Yüksekokul mezunu (2 yıllık)	5	1. 9
Üniversite	1	0. 4
Toplam	258	100. 0

okulu mezunudur. 29 işçi (%11.2) halen çıraklık okulunda öğrencidir. Lise mezunlarından 23'ü (% 8. 9) meslek lisesi mezunudur.

Araştırmaya alınan işçilerden 93'ü (%36.0) mesleki eğitim aldığını bildirmiştir. Bu işçilerden 50'si (%53.7) mesleki eğitimini ıraklık okulundan, 22'si meslek lisesinden, 19'u seminer ve/veya kurslardan ve 2'si bitirdiği yüksek okuldan almıştır.

İşçilerden 146'sı (%56.6) işyerine kendi olanakları ile giderken, geriye kalan 112 kişi (%43.4) işveren tarafından sağlanan bir servis aracı ile ya da ulaşım ücretleri işveren tarafından ödenerek gitmektedir.

İşçilerden 183'ü (% 71.0) öğle yemeğini genellikle GSS'ndeki lokantalarda yemektedir. Bu işçilerden 139'unun (tüm işçilerin % 53.9'u) ücreti işveren tarafından ödenmektedir. 53 işçi (%20.5) işyerinde pişirilen öğle yemeğini yediğini bildirmiştir. Geriye kalan işçilerden 15'i (%5.8) öğle yemeğini evden getirirken, 7'si (%2.7) öğle yemeğini simit ya da tost ile geiştirmektedir.

İşçilerden 173'ü (% 67.0) sigara içmektedir, 23 işçi (% 8.9) sigarayı bırakmıştır. Sigara içen işçilerin günde içtikleri sigara sayısı ve sigara içtikleri süre Tablo-5'te sunulmaktadır.

Tablo-5: Sigara içen işçilerin içtikleri sigara

İçilen sigara sayısı	Sigara içilen süre(yıl)					Toplam	
	<1	1-5	6-10	11-20	20+	Kişi	%
(günde)							
5'den az	4	7	2	-	3	16	9.3
5-9	1	10	3	7	-	21	12.2
10-20	3	27	39	26	16	111	64.1
21-40	-	1	6	6	5	18	10.4
40'tan fazla	-	-	-	3	4	7	4.0
Toplam	8	45	50	42	28	173	100.0

Araştırmaya alınan işçilerden 114'ü (%44.1) alkol kullanmaktadır. Alkol kullanan işçilerin yaklaşık olarak alkol alma sıklığı ve alkol kullanmaya başladığı süre Tablo-6'da sunulmaktadır.

Tablo-6: Alkol kullanan işçilerin alkol alma sıklığı ve alkol alma süresi

Alkol alma sıklığı	Alkol alınan süre					Toplam	
	<1	1-5	6-10	11-20	20+	Kişi sayısı	%
Nadiren	10	32	16	11	7	76	66.7
Haftada 1 gün	-	10	2	3	2	17	14.9
Haftada 2 gün	-	1	3	1	-	5	4.3
Haftada 3 gün ve fazla	-	3	3	9	1	16	14.1
Toplam	10	46	24	24	10	114	100.0

Araştırmaya alınan işçilerin işyeri ortamına ilişkin düşünceleri Tablo-7'de sunulmuştur.

Tablo-7: İşçilerin işyeri ortamına ilişkin düşünceleri

İşyeri Özelliği	Evet		Hayır		Fikri Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aşırı sıcak	14	5.4	244	94.6	-	-	100.0	258
Aşırı soğuk	37	18.6	209	81.0	1	0.4	100.0	258
Nemli	57	22.1	198	76.7	3	1.2	100.0	258
Tozlu	136	52.7	121	46.9	1	0.4	100.0	258
Duman var	71	27.5	187	72.5	-	-	100.0	258
Gürültülü	160	62.0	98	38.0	-	-	100.0	258
Yetersiz aydınlatma	13	5.0	245	95.0	-	-	100.0	258
Tehlikeli	80	31.0	175	62.2	2	0.8	100.0	258
Sağlığa zararlı	76	29.5	174	67.4	8	3.1	100.0	258

Araştırmaya alınan işçilerden 52'si (%20.2) alışma yaşamı boyunca en az bir iş kazası geçirmiştir. Bunlardan 3 tanesi 2 ayrı kaza geçirdiğinden toplam kaza sayısı 55' tir. İş kazası geçiren 52 işçiden 32'si (%61.5) ilkokul mezunu, 6'sı (%11.5) ortaokul mezunu, 11'i (%21.2) ıraklık okulu mezunu ve 3'ü (%5.8) meslek lisesi mezunudur.

İş kazası geçiren işçilerin geçirdikleri iş kazasının türü Tablo-8'de sunulmaktadır.

Tablo-8: İş kazası geçiren işçilerin geçirdikleri iş kazasının türü

Kaza türü	Sayı	%
Makinaların neden olduğu kazalar	29	52.7
Düşme	10	18.1
Yabancı cisim batması	6	10.9
Cam kesisi	4	7.4
Elektrik arpması	3	5.4
Motorlu taşıt kazası	2	3.7
Yanıcı/parlayıcı maddelerin neden olduğu kazalar	1	1.8
Toplam	55	100.0

İş kazası geçiren 52 işçiden 43 işçi (%82.7) tümüyle iyileşmiş, 9 işçide (%17.3) kalıcı sakatlık olmuştur. Kalıcı sakatlıklardan dördü parmak amputasyonu, ikisi bir gözde görme kaybı, ikisi eklem hareketlerinde kısıtlılık ve biri doku kaybıdır.

Araştırmaya alınan işçilerden 219'unun (%84.9) kendi bildirimlerine göre her hangi bir kronik hastalığı yoktur. Kronik hastalığı olan 39 kişiden (%15.1) sekiz işçide kronik Bronşit, altı işçide Mide Ülseri, dört işçide Hipertansiyon, üç işçide Kronik Sinüzit, üç işçide Astım Bronşiale, üç işçide Allerji, iki işçide Epilepsi, iki işçide Hepatit, bir işçide Diabet, bir işçide Guatr, bir işçide Karaciğer Kanseri, bir işçide Varis, bir işçide Depresyon, bir işçide Kalp Yetmezliği ve Hipertansiyon, bir işçide Psöriazis ve Mide Ülseri ve bir işçide Aplastik Anemi olduğu öğrenilmiştir.

İşçilerin fizik muayene sonuçları araştırmaya alınan işçilerin boy ortalaması 172.6 ± 7.3 cm , ağırlık ortalaması 69.9 ± 12.9 kg ve BMI ortalaması 23.4 ± 4.2 'dir. İşçilerden % 16.7'si (43 erkek) BMI değerleri 27.8'den fazla olduğu için obes olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmaya alınan işçilerin fizik muayene sonucu tablo-9'da sunulmaktadır.

Tablo-9: İşçilerin fizik muayene sonucu

	Fizik muayene sonucu		
	Normal	Patoloji saptanan	
	Sayı	Sayı	%
Deri	199	59	22.9
Fonksiyonel anatomi	237	21	8.1
Kulak	184	74	28.7
Burun	237	21	8.1
Boğaz	225	33	12.8
Göz	212	46	17.8
Solunum sistemi	248	10	3.9
Dolaşım sistemi	197	61	23.6
Batın	254	4	1.6
¼rogenital sistem	254	4	1.6

Deri muayenesi sonucunda d¼rt işçide (%1.6) Pretibial Ödem, 9 işçide (%3.5) yüzeysel Varis, 8 işçide (%3.1) Egzema-Dermatit ve 38 işçide (%14.7) Mantar Enfeksiyonu saptandı.

Fonksiyonel anatomi muayenesi sonucunda 7 işçide (%2.7) Göğüs Deformitesi, 5 işçide (%1.8) Ampute Organ, 3 işçide (%1.2) Omurga Deformitesi, 4 işçide (%1.6) Kısıtlı Eklem Hareketleri ve 2 işçide (%0.8) Düşük Ayak Saptandı.

Kulak muayenesi sonucunda 53 işçide (%20.5) Buşon (Bunlardan 5'inde işitme azlığı da saptanmıştır), 1 işçide (%0.4) Perfore Zar, 5 işçide (%2.0) Otit, 2 işçide Tinnitus (%0.8), 15 işçide (%7.7) İşitme Azlığı bulundu. Burun muayenesinde 21 işçide (%8.1) Septum Deviasyonu; boğaz muayenesinde 28 işçide Boğaz Enfeksiyonu (% 10.9), 5 işçide (%1.9) Guatr saptandı. Ayrıca 157 işçide (%60.9) Çürük Diş tespit edildi. Göz Muayenesi sonucunda 37 işçide (%14.3) Kırma Kusuru, 9 işçide (%3.5) Konjonktivit, 4 işçide (%1.5) şaşılık tespit edildi.

Solunum sistemi muayenesinde 10 işçide (%3.9) Patolojik Akciğer dinleme bulgusu ; dolaşım sistemi muayenesinde 7 işçide (%3.4) Patolojik Kalp sesi tespit edildi. İşçilerin 54'ünün (%20.9) kan basıncı yüksek bulundu, bunların 2'sinde aynı zamanda patolojik kalp sesi de mevcuttu. Kan basıncı yüksek bulunan 54 işçiden yalnızca 5'inin hastalığının farkında olduğu anlaşıldı.

Batın muayenesinde 3 işçide (%1.2) Hepatomegali ve 1 işçide (%0.4) Umblikal Herni; ürogenital sis-

tem muayenesinde 4 işçide (%1.6) İnguinal Herni saptandı.

Fizik muayene sonucunda; 115 işçide (%44.6) her hangi bir patolojik bulgu saptanmazken, 143 işçide (%55.4) bir ya da daha fazla patoloji saptandı. Patoloji saptanan işçilerden 80'ine (%55.9) kendisinde saptanan patolojik bulguların yazıldığı bir epikriz verilerek bir sağlık kuruluşuna başvurması önerildi, 63 (% 44.1) işçiye ise reçete yazıldı.

İşçilerden hiç birinin işe giriş ve aralıklı kontrol muayenelerin yaptırılmadığı anlaşıldı.

Tartışma

Gemlik sanayi Sitesi'nde çalışanların %27.9'unu (72 kişi) 19 yaşın altındakiler oluşturmaktadır. Yıldız'ın 336 işçiyi kapsayan çalışmasında 18 yaşın altında çalışanların oranı %32.3 (4) ve Aygün'ün 835 işçiyi kapsayan çalışmasında %62.5 olarak bulunmuştur (5). Bizim çalışmamızda bu oran daha düşük bulunmakla birlikte, asıl sorun 18 yaşın altındakilerin Türkiye'de halen çalışmak zorunda kalmasıdır.

İşçilerin yarıdan fazlasının (%51.9) Bursa dışında doğmuş olması iç göçün ulaştığı boyutu ortaya çıkarması açısından önemlidir. Gelişmekte olan ülkelerde çalışanların sağlığını etkileyen etmenlerden bir tanesi de göç olgusudur. Göçmen işçilerin, diğer işçilerin sorunlarına ek olarak barınma ve sosyal sorunlarının olduğu da bilinmektedir. Göçmen işçilere ilişkin daha kapsamlı araştırmaların planlanması bu konudaki sorunları açığa çıkarmak açısından anlamlı olabilir.

İşçilerin yalnızca 83'ü (% 32.2) ilkokuldan sonra eğitimlerine devam edebilmiştir. Çoğunluk zorunlu eğitim sonrasında çeşitli nedenlerle okumak yerine çalışmaya yönelmiştir. İşçilerden yalnızca 93'ü (%36.0) mesleki eğitim aldığını bildirmiştir. Yıldız'ın araştırmasında işçilerin %71.4'ü ilkokul mezunu (4), Aygün'ün araştırmasında ise işçilerin %89.1'i eğitim görmemiş ya da ilkokul mezunudur(5). Bizim araştırmamızda ilkokul mezunu oranı daha düşük bulunmuştur. Bu farkın diğer araştırmaların daha eski ta-rihlerde yapılmış olmasıyla ilgisi olabilir. Zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkarılması işçilerin işe başlama yaşları ile birlikte mezun oldukları okulun derecesini de giderek yükseltecektir.

İşçilerden 112'sinin (% 43.4) ulaşım giderleri, 192'sinin de (% 74.4) öğle yemeği giderleri işveren tarafından karşılanmaktadır. Petrol-İş tarafından 107 işyerinde toplam 7.948 işçiyi kapsayan bir

araştırmada işçilerin tümünün ulaşım giderlerinin, %90.7'sinin de yemeklerinin işveren tarafından karşılandığı bulunmuştur (6). Küçük ve orta ölçekli işletmelerde büyük işletmelere oranla işçilerin ulaşım ve yemek giderleri daha küçük bir oranda işveren tarafından karşılanmaktadır. Bu konuda işçilerin ulaşım ve yemek giderlerinin işveren tarafından karşılanmasına yönelik bir yasal düzenlemeye gidilmesine gereksinim duyulmaktadır.

GSS'ndeki işçilerin %67.0'ı sigara içmekte, %44.1'i alkol kullanmaktadır. 1988 yılında yapılan bir araştırmaya göre toplumumuzda 15 yaş ve üstü erkeklerin %62.8'i sigara içmektedir(7). GSS'nde çalışanların sigara içme oranı Türkiye oranı ile benzer sayılabilir. Sigara içmeye bağlı sağlık sorunlarının önlenmesi için işyeri sağlık birimlerinin kurulması önemli bir adım olabilir.

İşçilerin işyeri ortamına ilişkin düşünceleri incelendiğinde, işyerlerinde gürültünün, tozun, dumanın ve nemin önemli birer sorun olarak algılandıkları gözlenmektedir. Petrol-İş'in araştırmasında gürültü, toz, soğuk, kirlilik ve duman (6); Yıldız'ın çalışmasında da gürültü, havalandırma, aydınlatma, ısasal konfor ve ergonomik koşullar işyerlerinde üretim alanına ilişkin öne çıkan sorunlar olarak bulunmuştur (4). Tüm bu sonuçlar işyeri ortamının çalışanların sağlığını olumsuz olarak etkileyebileceğini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

İşçilerden 52'si (% 20.2) daha önce iş kazası geçirdiğini bildirmiş, bunlardan 9'unun da (%17.3) iş kazası sonucunda sakat kaldığı anlaşılmıştır. Aygün'ün araştırmasında iş kazası geçiren işçi oranı %25, sakat kalan işçi oranı ise %19.2'dir(5). Yıldız'ın araştırmasında iş kazası geçirenlerin oranı % 15.8 olarak bulunmuştur (4). Petrol-iş tarafından yapılan araştırmada da işçilerde iş kazası geçirme oranı %17 ve iş kazası sonucu sakatlanma %7.3 olarak bulunmuştur (6).

İşçilerden %15.1'inin kronik hastalığı mevcuttur. Petrol-İş araştırmasında kronik hastalığı olan işçilerin oranı %16.5 olarak bulunmuştur(6). Kronik hastalıkların yapılan iş ve işyeri ortamı ile ilgisi olabileceği gibi, için çalışana uygunsuzluğu ya da işyeri çalışma koşulları ve üretim sürecinde kullanılan maddeler var olan hastalığın komplikasyonlarını da artırabilir.

Yapılan fizik muayene sonucunda işçilerin yarısından fazlasında (%55.4) en az bir patoloji saptanmıştır. 54 işçide (%20.9) Hipertansiyon düşünölmüş

Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi'nde yaklaşık olarak faal işgücünün %74'üne işyeri sağlık hizmeti götüröldüğü tahmin edilmektedir. Türkiye'de bu oranın, yürürlükteki mevzuat tam olarak uygulanmadığında, ancak %10'a erişebileceği anlaşılmaktadır.

ve bu işçilerden 49'u (%90.7) tansiyonunun yüksek olduğunu ilk kez bizim araştırmamız sırasında öğrenmiştir.

GSS'ndeki işçiler işe giriş muayenesi ve periyodik muayene olanaklarından yoksundur. Bu işçilerin işe giriş muayenelerinin ve aralıklı kontrol muayenelerinin bir işyeri hekimi tarafından yapılması kronik hastalıkların önlenmesi/azaltılmasını, organ ve sistem muayeneleri sonucunda ortaya çıkarılan patolojik bulguların büyük bir bölümünün de tedavi edilmesini sağlayabilirdi. Bunlardan daha önemlisi, işyeri sağlık birinin kurulması ve bir işyeri hekiminin sürekli olarak hizmet sunması iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi açısından da çalışanlara katkıda bulunabilirdi.

İşyeri sağlık hizmetlerinin ülke düzeyindeki yaygınlığı giderek önem kazanmaktadır. İşyeri sağlık hizmetlerinin işyerindeki işçi sayısı 50'ye ulaşmadan zorunlu tutulmaması işyerlerinde üretilen sağlık hizmetinin niteliğini tartışmaya geçmeden önce, hizmetin kapsanacağı işçi sayısını gündeme taşımaktadır.

Kaynaklar

1. Sosyal Sigortalar Kurumu 1999 Faaliyet Raporu, SSK Genel Müdürlüğü , Yayın No:620.
2. Sosyal Sigortalar Kurumu 1999 İstatistik Yıllığı, SSK Genel Müdürlüğü , Yayın No:621.
3. Catalogue of Health Indicators, A selection of important health indicators recommended by WHO Proggammes, WHO/HST/SCI/96. 8.
4. Yıldız AN, Önal B : Küçük ve Orta Ölçekli İşyerlerinde İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Sorunları, IV. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, 12-16 Eylül 1994, Didim.
5. Aygün R, Akdur R : Ankara Siteler'deki Küçük İşyerlerinin Çalışma Koşulları ve İşçilere Ait Bazı Bilgilerin Belirlenmesi Araştırması, I. Ulusal İşçi Sağlığı Kongresi, 19-21 Ekim 1978, İstanbul.
6. İşyerleri Çalışma Ortam ve Koşulları, İşyerlerinde Tükenen Yaşam-2, 1998 Petrol-iş Yayın : 48.
7. Aşut Ö : Hekim ve Sigara, Türk Tabipleri Birliği Yayını, Ankara, 1993.
8. Topuzoğlu İ:İşyeri Sağlık Hizmeti, İş Hekimliği, TTB İşçi Sağlığı Bülteni, 1992, Sayı:1, s. 4-6.

* 27-29 Nisan 2001'de Bursa'da düzenlenen Ulusal İşçi Sağlığı ve İşyeri Hekimliği Günleri'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.●